

Ա. Մ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՏԱՅՎԱԾ ՎԵԱՍՎԱԾՔՆԵՐԸ
ԵՎ ՆՐԱՆՑ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԸ ԱՇՏԱՐԱԿԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Հորվածի նպատակն է եղել ուսումնասիրել գյուղատնտեսական տրավմատիզմը Աշտարակի շրջանում, ցույց տալ տրավմատիզմի հաճախականությունը, առաջացնող պատճառները, բուժման առանձնահատկությունները և մշակել միջոցառումներ դեպքերը մինիմումի հասցնելու համար:

Գյուղատնտեսական արտադրությունում առաջացող վնասվածքների ուսումնասիրությունը և նրանց կանխարգելումը համարվում է ժամանակակից տրավմատոլոգիայի հրատապ հարցերից մեկը: Շրջանի բուժաշխատողների առջև նոր խնդիր է դրվում՝ ավելի խորը ուսումնասիրել արտադրությունում առաջացող վնասվածքների պատճառները և միջոցներ ձեռնարկել դրանք նվազագույնի հասցնելու համար:

Ելնելով հարցի հույժ կարևորությունից, ուսումնասիրել ենք Հայկական ՍՍՀ Աշտարակի շրջանի գյուղատնտեսական արտադրությունում առաջացող վնասվածքները, նպատակ ունենալով հայտնաբերել նրանց առաջացման պատճառները, որոշել վնասվածքների հաճախականությունը, բնույթը, բուժման առանձնահատկությունները և մշակել կոմպլեքս միջոցառումներ այդ վնասվածքները կանխելու համար:

Մեր ուսումնասիրությունը ընդգրկում է 1969—1971 թթ. ընկած ժամանակաշրջանը: Այդ ժամանակաշրջանում արձանագրվել է վնասվածքների 1448 դեպք:

Անհնարին է ուսումնասիրել տրավմատիզմը առանց դեպքերի ճիշտ հաշվառման, ուստի հետազոտության հիմքում դրել ենք տրավմատիկ դեպքերի խիստ հաշվառումը: Այդ նպատակով օգտագործել ենք շրջանային և տեղամասային հիվանդանոցներում, պոլիկլինիկաներում բուժվող տրավմատիկ հիվանդների հիվանդության նկարագրերը և ամբուլատոր քարտերը: Տրավմատիկ դեպքերի հաշվառման համար օգտագործել ենք հատուկ քարտեր:

Գյուղատնտեսական տրավմատիզմի տակ հասկացել ենք բոլոր այն վնասվածքները, որոնք առաջացել են գյուղատնտեսական արտադրությունում, կապված տվյալ աշխատանքի բնույթի հետ, անկախ նրանից, դեպքը տեղի է ունեցել սովխոզի, կոտնտեսության դաշտում, թե տնամերձում:

Գյուղատնտեսական տրավմատիզմի հաճախականության հիմնական ցուցանիշներից մեկը նրա հաճախականության գործակիցն է: Ըստ մեր տվյալների, Աշտարակի շրջանում գյուղատնտեսական տրավմատիզմի հաճախականության գործակիցը տատանվում է 26,1—23,2-ի սահմաններում՝ 1000 աշխատողի նկատմամբ, որը բավականին բարձր ցուցանիշ է: Դա պայմանավոր-

ված է նրանով, որ Աշտարակը գյուղատնտեսական շրջան է, և աշխատողների մեծ մասը զբաղված է այդ արտադրությամբ. բացի այդ, այնտեղ կարգավորվել է տրավմատիկ դեպքերի հաշվառման դրվածքը: Համաձայն մեր տվյալների, շրջանի գյուղատնտեսական արտադրությունում գրանցված վնասվածքները կազմում են շրջանում արձանագրված բոլոր հիվանդությունների 8,7%-ը և վիրաբուժական հիվանդությունների 12,5%-ը:

Վնասվածքներն ըստ տնտեսության ձևերի բաշխելիս ստանում ենք հետևյալ պատկերը (աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1

Վնասվածքների բաշխումը ըստ տնտեսության ձևերի

Տնտեսության ձևերը	Վնասվածքների քանակը տոկոսներով
Սովխոզներ	29,4
Կոլտնտեսություններ	21,2
Անհատական տնտեսություններ	22,2
Գյուղտնտեսիկա	12,1
Մեքենավորվածական կայան	15,1

Աղյուսակից երևում է, որ վնասվածքների ամենամեծ տոկոսն ընկնում է սովխոզային արտադրության վրա: Դա բացատրվում է նրանով, որ սովխոզներում կան ավելի շատ աշխատող ձեռքեր, և հաշվառման գործն էլ դրված է ավելի լավ հիմքերի վրա (կապված անաշխատունակության թերթիկների հետ):

Անհատական տնտեսություններում առաջացած վնասվածքները կազմում են 22,2% և իրենց հաճախականությամբ գրավում են 2-րդ տեղը: Անհրաժեշտ է նշել, որ անհատական տնտեսություններում ստացված թեթև վնասվածքների դեպքում հիվանդները գրեթե չեն դիմում բուժօգնության, և այդ վնասվածքները դուրս են մնում հաշվառումից: Եթե դրանք նույնպես գրանցվեին, ապա անհատական տնտեսություններում առաջացած վնասվածքների թիվը կլիներ անհամեմատ ավելի մեծ:

Շրջանում վնասվածքների 60,7%-ը տղամարդկանց մոտ է, չնայած շրջանի գյուղատնտեսական արտադրությունում աշխատող կանանց և տղամարդկանց թվի միջև տարբերությունը մեծ չէ: Դա բացատրվում է նրանով, որ գյուղատնտեսության մեջ հիմնականում ծանր աշխատանքը կատարում են տղամարդիկ, օրինակ՝ այգեթաղը, այգեբացը, ծանրությունների բեռնումը, բեռնաթափումը, աշխատանքը շինարարության և մեքենաների վրա: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել նաև, որ կանայք աշխատանքում ավելի զգույշ են, հազվադեպ են խախտում անվտանգության տեխնիկայի կանոնները: Նրանք հիմնականում վնասվել են բանջարաբուծական և անասնապահական տնտեսություններում, որտեղ աշխատանքի մեծ մասը կատարում են կանայք:

Գյուղատնտեսական վնասվածքներն ըստ տարիքի բաշխելիս ստանում ենք հետևյալ պատկերը. մինչև 20 տարեկանը՝ 15,8%, 21—30 տարեկանը՝ 32,3, 31—40 տարեկանը՝ 23,7, 41—50 տարեկանը՝ 13,6, 51—60 տարեկանը՝ 8,7 և 61-ից բարձր՝ 5,9%:

Պարզվում է, որ գյուղատնտեսական տրավմատիզմի ճնշող մեծամասնությունը ընկնում է 21—40 տարիքի վրա: Դա բացատրվում է նրանով, որ նշված տարիքը ամենաաշխատունակն է, և այս տարիքում նրանք կատարում են գրեթե ամեն տեսակի ու ավելի ծանր աշխատանք:

Տրամադրուածի դէմ պայքարը լաւ կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել այն առաջացնող պատճառները և մշակել կանխիչ միջոցներ: Վնասվածքների անմիջական պատճառները շրջանում ունեն հետևյալ պատկերը (աղյուսակ 2),

Աղյուսակ 2

Վնասվածքների անմիջական պատճառները

Վնասվածքների անմիջական պատճառները	Արտահայտված տոկոսներով
Գյուղատնտեսական գործիքներ	44,8
Գյուղատնտեսական մեքենաներ	27,2
Անասուններ	12,4
Փոխադրամիջոցներ	9,3
Այլ պատճառներ	6,3

Ինչպես երևում է աղյուսակից, գործիքներից առաջացած վնասվածքները կազմում են գերակշռող տոկոս: Դա բացատրվում է նրանով, որ շրջանում արտադրութեան շատ պրոցեսներ դեռևս մեքենայացված չեն և կատարվում են գործիքների օգնութեամբ՝ այգեթաղը, այգեբացը, ոռոգումը, այգեմիջյան խոտահումը, բերքահավաքը և այլ աշխատանքներ: Երկրորդ տեղը գրավում են գյուղատնտեսական մեքենաներից առաջացած վնասվածքները, որոնց հիմնական պատճառը անվտանգութեան տեխնիկայի կանոնների խախտումն է. օրինակ՝ մեքենաների նորոգումը շարժիչի աշխատանքի ժամանակ, ընթացքի ժամանակ մեքենայի վրա բարձրանալը կամ իջնելը, անսարք մեքենաներով աշխատանքի դուրս գալը, դադարահանների բացակայութեամբ վերանորոգման աշխատանքների ժամանակ և այլն: Անասունների կողմից առաջացած վնասվածքների պատճառ է հանդիսացել պաշտպանական սարքավորումների բացակայութեամբ: Այս վնասվածքները աչքի են ընկել իրենց ծանր ընթացքով:

Փոխադրամիջոցների հետ կապված վնասվածքների պատճառ է հանդիսացել երթևեկութեան կանոնների խախտումը:

Այլ պատճառների շարքին դասել ենք բարձրութեւններից ընկնելը, ծառի ճյուղերից, հենասյուներից, ցողունից, օձի խաթելուց առաջացած վնասվածքները:

Վնասվածքներն ըստ բնութի բաշխելիս տեսնում ենք, որ վերքերը կազմել են 58,7%, սալքարդերը՝ 17, կոտրվածքները՝ 6,5, հողախախտումները՝ 2, օտար մարմինները՝ 1,5%: Վնասվածքների մեջ վերքերի գերակշռութեամբ հանդիսանում է գյուղատնտեսական տրամադրութեւնները առանձնահատկութեւններից մեկը: Արձանագրված դեպքերի շուրջ 52,1%-ը, եղել են ճմլված վերքեր, որոնք հիմնականում առաջացել են բուս գործիքների հարվածից և վայր ընկնելուց: Սալքարդերը հիմնականում առաջացել են բարձրութեւններից ընկնելուց, անասունների հարվածից և փոխադրամիջոցներից օգտվելուց:

Կոտրվածքները մեր տվյալներով կազմել են 6,5% և իրենց հաճախականութեամբ գրավել են 3-րդ տեղը: Կոտրվածքները, ինչպես և հողախախտումները առաջացել են գյուղատնտեսական մեքենաներից, բարձրութեւններից ընկնելուց և փոխադրամիջոցներից:

Օտար մարմիններ (հիմնականում մետաղի բեկորներ) դիտվել են վերանորոգման աշխատանքների ժամանակ. նրանք տեղակայված են եղել փափուկ հյուսվածքներում և աչքի լորձաթաղանթում:

Տրավմատիզմի կանխարգելման համար մեծ նշանակություն ունի վնասվածքների լուրջագրությունը, Ըստ մեր տվյալների, վնասվածքների ճնշող մեծամասնությունը տեղակայված է հղի վերջույթների վրա (68,3%), առավելապես վերին վերջույթների վրա: Երկրորդ տեղը զբաղում են դեմքի և գլխի վնասվածքները (13,2%): Կրծքավանդակի վնասվածքները կազմում են 6, որովայնինը՝ 3,5%: Մնացած 9%-ը կազմում են բազմակի վնասվածքները:

Վնասվածքներից առաջացած անաշխատունակության օրերը բաշխվել են հետևյալ ձևով՝ մինչև 10 օր՝ 61,5%, 11—20 օր՝ 25, 21—30 օր՝ 7,5 և 31-ից բարձր՝ 6%:

Երեք տարվա ընթացքում արձանագրվել է 20600 անաշխատունակության օր: Յուրաքանչյուր վնասվածք միջին հաշվով տվել է 10,2 անաշխատունակության օր: Սա շատ բարձր թիվ է: Անաշխատունակության օրերը մեծ չափով նկատվել են բերքահատվածի և գարնան գյուղատնտեսական աշխատանքների ժամանակ, իսկ դա այն ժամանակաշրջանն է, երբ աշխատունակության ամեն մի օրվա կորուստը բացասաբար է անդրադառնում արտադրության վրա: Պետք է այս ուղղությամբ լուրջ պայքար ծավալել:

Վնասվածքների 97,8%-ը ավարտվել է առողջացումով, հաշմանդամությունը կազմել է 2, իսկ մահացությունը՝ 0,2%:

Շրջանում տրավմատիզմի դեմ պայքարի գործում մեծ տեղ ենք տվել սանիտարա-լուսավորական աշխատանքներին: Այդ նպատակով կարդացվել են բազմաթիվ դասախոսություններ՝ նվիրված տրավմատիզմի կանխարգելմանը: Ակտիվ մասնակցել ենք աշխատողների բաշխմանը ըստ աշխատանքային տեղամասերի, ստուգել ենք հատկապես մեխանիզատորներին, թե որքանով են նրանք ծանոթ անվտանգության տեխնիկայի կանոններին: Բոլոր բրիգադաներում կազմակերպել ենք սանիտարական պոստեր, որտեղ աշխատել են մեր կողմից նշանակված անձինք: Սանիտարական պոստերը ապահովված են հղի անհրաժեշտ դեղանյութերով և շինաներով: Կատարվել է որոշ աշխատողների դիսպանսեր հետազոտություն (տրակտորիստներ, մեխանիզատորներ, կոմբայնավարներ):

Խստիվ հետևել ենք, որպեսզի աշխատողները պահպանեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները: Այս միջոցառումները տվել են իրենց դրական արդյունքը. տրավմատիզմի հաճախականության գործակիցը 1970—1971 թթ. կազմել է 21,7՝ 20,5 հազար աշխատողի նկատմամբ, 1969 թվականի 36,1՝ 33,2 աշխատողի համեմատությամբ:

Աշտարակի և Նաիրի շրջանների բուժմիավորումներ

Ստացված է 10/XII 1971 թ.

А. М. ПОГОСЯН

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА И ЕГО ПРОФИЛАКТИКИ В АШТАРАКСКОМ РАЙОНЕ АРМЯНСКОЙ ССР

Резюме

За 1969—1971 гг. в сельскохозяйственном производстве Аштаракского района зарегистрировано 1448 случаев травм (учет пострадавших

проводился по специальным анкетам). Коэффициент частоты травматизма в районе колеблется от 26,1—23,2 на тысячу рабочих.

Лица, получившие повреждения в сельскохозяйственном производстве, составляют 8,7% общего числа больных и 12,5% — хирургических больных. В совхозах зарегистрирован самый большой процент травм — 29,4, в индивидуальном хозяйстве — 22,2, в колхозах — 21,2. Среди больных, получивших травмы, преобладают мужчины — 60,7%, 64% травм приходится на лица в возрасте 21—40 лет. 61,5% пострадавших теряет работоспособность до 10 дней, 25% — от 11 до 20 дней. Инвалидность от сельскохозяйственного травматизма составляет 2, смертность — 0,2%.

Благодаря проведенным мероприятиям коэффициент частоты травматизма в 1971 г. по сравнению с 1969 г. снизился на 15%.